

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2015. gada 16. jūlijā Nr. 1-8/15

**Latvijas Republikas Saeimas
priekšsēdētājam I. Mūrniecei**
Jēkaba ielā 11
Rīgā, LV-1811

Par grozījumiem Krimināllikumā

Saskaņā ar Valsts policijas publicēto pārskatu par nepilngadīgo noziedzību, noziedzīgos nodarījumos cietuši bērniem un noziedzības novēršanas problēmām¹ (turpmāk – VP pārskats) 2014. gadā noziedzīgos nodarījumos kopā cietuši 554 bērni, kas ir par 73 gadījumiem vairāk, salīdzinot ar 2013. gadu. No tiem 252 vecumā no 14 līdz 18 gadiem, 128 vecumā no 11 līdz 14 gadiem (par 27 gadījumiem vairāk, salīdzinot ar 2013. gadu), 135 vecumā no 7 līdz 11 gadiem (par 54 gadījumiem vairāk, salīdzinot ar 2013. gadu) un 63 vecumā no 0 līdz 7 gadiem. Kopā mazgadīgo² cietušo personu skaits ir 326, kas ir par 57 personām vairāk, salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu. No VP pārskata izriet, ka 2014. gadā būtiski pieaudzis arī dzimumnoziedzumos cietušo bērnu skaits.

[1] Tiek uzskatīts, ka seksuālā vardarbība pret bērnu ir visretāk atklātais vardarbības veids, jo parasti bērni nestāsta par seksuālu vardarbību pret sevi. Tam ir vairāki iemesli: bērni baidās, ka viņiem neticēs, atriebsies; viņi nezina, kas notiks pēc tam, kā uz to reaģēs viņam emocionāli tuvi cilvēki. Visbiežāk mazi bērni par seksuālu vardarbību neziņo, jo neizprot, kas ar viņiem notiek, bet lielāki bērni visbiežāk vardarbību slēpj, jo izjūt spēcīgu kaunu, vainu un/vai bailes.³

No minētā izriet, ka par notikušu seksuālu vardarbību pret sevi, nereti persona sāk apzināties tikai pieaugot un arī tad ne vienmēr izvēlas par to runāt, kas apgrūtina vainīgās personas saukšanu pie atbildības. Savukārt gadījumos, kad persona beidzot ir psiholoģiski gatava liecināt par notikušo seksuālo vardarbību, pastāv varbūtība, ka būs iestājies noilgums.

Nemot vērā iepriekš minēto, jāizvērtē nepieciešamība veikt grozījumus Krimināllikuma 57. pantā, nosakot, ka arī personai, kas izdarījusi noziegumu pret nepilngadīgas personas tikumību un dzimumneaizskaramību, kriminālatbildības noilgums neiestājas.

¹ Pieejams: www.vp.gov.lv/faili/sadalas/2014_parskats.doc

² Krimināltiesību ietvaros termins „mazgadīgais” attiecināms uz personām vecumā no 0 līdz 13 gadiem.

³ Seksuāla vardarbība: Pieejams:

http://www.bernskacietusais.lv/lv/vardarbiba_pret_bernu_teorija/definesana/novarta-pamesana-82/

[2] Saskaņā ar Krimināllikuma 48. panta pirmās daļas 6.punktu par atbildību pastipriņošu var atzīt apstākli, ja noziedzīgais nodarījums izdarīts pret personu, kas nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu. Savukārt minētā panta ceturrtā daļa nosaka, ka par atbildību pastipriņošu apstākli nav atzīstams tāds apstāklis, kurš šajā likumā paredzēts kā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme.

Krimināllikuma 162.panta pirmā daļa nosaka: „Par sešpadsmit gadu vecumu nesasniegušas vai bezpalīdzības stāvoklī esošas personas pavešanu netiklībā, tas ir, par tādas seksuāla rakstura darbības izdarīšanu bez fiziskas saskares ar cietušā ķermeni nolūkā apmierināt savu dzimumtieksmi vai izraisīt dzimuminstinktu cietušajā, ja to izdarījusi pilngadīga persona vai ja tas izdarīts, izmantojot cietušā bezpalīdzības stāvokli vai pret cietušā gribu, lietojot vardarbību, draudus vai izmantojot uzticību, autoritāti vai citādu ietekmi uz cietušo, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem.”

Savukārt Krimināllikuma 162.panta otrā daļa nosaka: „Par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja tas izraisījis smagas sekas, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz septiņiem gadiem un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem.”

No minētā izriet, ka persona, kas nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, ir Krimināllikuma 162.pantā paredzētā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme, līdz ar to tas nav vērtējams kā atbildību pastipriņošs apstāklis Krimināllikuma 48.panta kontekstā.

Vispārzināms ir fakts, ka seksuāla vardarbība ļoti dziļi un postoši ietekmē cilvēka garīgo un fizisko veselību. Prakse rāda - jo agrāk bērns ir seksuāli izmantots, jo smagākas un dziļākas ir sekas. Līdz ar to aicinu izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus Krimināllikuma 162.pantā, papildus paredzot atbildību par netiklu darbību izdarīšanu ar mazgadīgo.

Lūgumu pamatoju ar Tiesībsarga likuma 12. panta astoto daļu, kas nosaka, ka tiesībsargs ir tiesīgs sniegt Saeimai, Ministru kabinetam, pašvaldībām vai citām iestādēm ieteikumus attiecībā uz tiesību aktu izdošanu vai grozīšanu.

Tiesībsargs

J.Jansons

Rūsiņa 67686768

Z.Rūsiņa
16.07.2015